

**DARBO SANTYKIŲ KOMISIJOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS**

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2022-03-30 Nr. K2-4
Vilnius

Posėdis įvyko 2022-03-30.

Posėdžio pirmininkė Miglė Wantens.

Posėdžio sekretorė Svetlana Kalinauskienė.

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Vita Baliukevičienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vadovė, Jelena Polijančuk – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vyresnioji patarėja, Šarūnas Orlavičius – Valstybinės darbo inspekcijos kancleris.

Profesinių sąjungų atstovai: Miglė Wantens – Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ atstovė, Kęstutis Juknis – Lietuvos profesinės sąjungos „Sandrauga“ pirmininkas, Dalia Jakutavičė – Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijos pirmininkė, Artūras Černiauskas – Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos narys.

Darbdavių organizacijų atstovai: Agnė Ribašauskienė – Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus teisininkė, Emilis Ruželė – Asociacijos „Investuotojų forumas“ Politikos ir korporatyvinių reikalų vadovas, Akvilė Razumienė – Lietuvos verslo konfederacijos patarėja-teisininkė, Kristina Šermukšnytė-Alešiūnienė – Lietuvos pramonininkų konfederacijos Darbo, socialinės politikos ir žmogiškų išteklių komiteto pirmininkė.

Kiti asmenys: Vilius Mačiulaitis, advokatas.

Darbotvarkė:

Dėl Lietuvos advokatūros pasiūlymų dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatų keitimo:

DK 38 straipsnio 3 dalies pakeitimas;

DK 51 straipsnio 3 dalies pakeitimas;

DK 58 straipsnio 3 dalies 6 punkto pakeitimas;

DK 61 straipsnio 3 dalies pakeitimas ir papildymas 3¹ dalimi;

DK 104 straipsnio 2 dalies punkto papildymas;

DK 112 straipsnio 5 dalies pakeitimas ir papildymas.

Miglė Wantens informavo posėdžio dalyvius, kad šios dienos posėdyje bus tęsiamas Darbo kodekso pakeitimų paketo svarstymas. Paprašė Lietuvos advokatūros atstovą pristatyti komisijos nariams siūlomus Darbo kodekso pakeitimus. Po pristatymo komisijos nariai diskutuos dėl siūlomų Darbo kodekso pakeitimų.

SVARSTYTA. Lietuvos advokatūros pasiūlymai dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatų keitimo: DK 38 straipsnio 3 dalies pakeitimas; DK 51 straipsnio 3 dalies pakeitimas; DK 58 straipsnio 3 dalies 6 punkto pakeitimas; DK 61 straipsnio 3 dalies pakeitimas ir papildymas 3¹ dalimi; DK 104 straipsnio 2 dalies punkto papildymas; DK 112 straipsnio 5 dalies pakeitimas ir papildymas.

DK 61 straipsnio 3 dalies pakeitimas ir papildymas 3¹ dalimi

DK 61 str. 3 d. - „3. Su darbuotojais, auginančiais vaiką iki trejų metų, darbo sutartis negali būti nutraukta darbdavio iniciatyva, jeigu nėra darbuotojo kaltės (šio kodekso 57 straipsnio 1 dalies 1–3 punktai), išskyrus šio straipsnio 3¹ dalyje nurodytą atvejį. Su darbuotojais, esančiais

nėštumo ir gimdymo, tėvystės ar vaiko priežiūros atostogose, darbo sutartis negali būti nutraukta darbdavio valia (šio kodekso 59 straipsnis).“

DK 61 str. 3¹ d. - „3¹ Jei darbdavys dėl darbo organizavimo pakeitimų ar kitų priežasčių, susijusių su darbdavio veikla, negali darbuotojo po tikslinių atostogų gražinti į tą pačią darbo vietą (pareigas) ir darbuotojui yra pasiūloma lygiavertė darbo vieta (pareigos), įskaitant darbo užmokestį, darbuotojui atsisakius dirbti pakeistomis darbo sutarties sąlygomis, darbdavys turi teisę nutraukti darbo sutartį šio kodekso 57 str. nustatyta tvarka, įskaitant ir su darbuotojais, auginančiais vaiką iki trejų metų.“

Vilius Mačiulaitis kalbėjo, jog Lietuvos advokatūra siūlo keisti DK 61 str. 3 d. Su darbuotojais, auginančiais vaikus iki trejų metų, negalima nutraukti darbo sutarties, išskyrus tam tikrus atvejus. Grįžus darbuotojui iš vaiko priežiūros atostogų, jam turi būti pasiūloma lygiavertė darbo vieta, o jeigu tokios nėra – kita darbo vieta ar kitos darbo sąlygos. Paliekama teisė darbdaviui nutraukti darbo santykius. Tai yra problema, kadangi 2-3 metai – ilgas laiko tarpas. Nėra mechanizmo, ką daryti su darbuotojais, kurie atsisako net ir minimalių pakeitimų (pvz. pareigų pasikeitimas). Prastovos nėra sprendimo variantas nei vienai šaliai. Direktyva nenumato griežto draudimo. Joje sakoma, jog darbuotojas gali grįžti į panašią ar lygiavertę darbo vietą, atitinkančią darbo santykius. Nesikėsinama į darbuotojų garantijas. Kalbama apie atvejus, kai darbuotojas nesutinka su pasiūlymais. Darbuotojui privalo būti siūlomos lygiavertės arba panašios pareigos, jeigu jis nesutinka, darbdavys gali atleisti darbuotoją. Turi būti teisėkūros mechanizmas, ką daryti tokiu atveju, kai žmogus, turintis vaikų iki trejų metų, nenori grįžti į darbą. Jeigu darbdavys bus nesąžiningas, darbuotojas kreipsis į darbo ginčų komisiją.

DK 104 straipsnio 2 dalies punkto papildymas

DK 104 str. 2 d. - „2. Jeigu darbo santykiai su juridinio asmens vadovu truko ilgiau kaip dvejus metus ir jis atšaukiamas šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka, juridinio asmens vadovui išmokama vieno mėnesio jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išėtinė išmoka, išskyrus atvejus, kai jo atšaukimą lėmė jo kalti veiksmai **arba vadovas atšaukiamas, nutraukiant darbo sutartį jo iniciatyva.**“

Vilius Mačiulaitis kalbėjo, kad siūloma, jog vadovui, kuris dirbo ilgiau nei dvejus metus, būtų mokama išėtinė išmoka, jeigu jis yra atšaukiamas iš pareigų. Jeigu vadovas išeina iš darbo savo noru arba atleidžiamas dėl pažeidimų, išmoka nebūtų mokama. Priminė, kad vadovas visada yra atšaukiamas iš pareigų, vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymu, nors ir išeina iš darbo, vadovaujantis DK 51 str.

DK 112 straipsnio 5 dalies pakeitimas ir papildymas

DK 12 str. 5 d. - „5. Švenčių dienų išvakarėse darbo dienos trukmė sutrumpinama viena valanda, išskyrus pagal sutrumpintą darbo laiko normą dirbančius darbuotojus. **Jeigu dėl darbo organizavimo ypatumų ar nepertraukiamos darbdavio veiklos darbo dienos sutrumpinti darbuotojui nėra galimybės, už šią valandą yra apmokama kaip už viršvalandinį darbą.**“

Vilius Mačiulaitis kalbėjo, jog siūlomas išimtinis reguliavimas tiems darbuotojams, kurie dirba pagal sutrumpintą darbo laiko normą. Ne visas darbo laikas neįeina į sutrumpintą darbo laiko normą. Jeigu dėl darbo ypatumų negalima sutrumpinti darbo laiko prieššventinę dieną, darbuotojui turi būti sumokama.

Paklausė, kokie būtų Darbo santykių komisijos narių pasiūlymai dėl pristatytų DK pakeitimų. Tikisi, kad kito posėdžio metu bus galima priimti galutinius sprendimus.

Kęstutis Juknis išsakė savo nuomonę dėl DK 61 str. pakeitimų. Atkreipė dėmesį, kad mamos, auginančios vaikus, patenka į labiausiai socialiai pažeidžiamų asmenų ratą. Nurodė, kad profesinė sąjunga „Sandrauga“ niekada su tokiu pasiūlymu nesutiks. Mano, jog vienas sprendimų – kolektyvinės sutartys, kuriose galima būtų numatyti, kad tai kompensuojama kažkuo kitu. Dėl vadovo atšaukimo – Akcinių bendrovių įstatyme numatyta, jog atšaukiant vadovą nereikia jokios kaltės, t. y. atšaukiama darbdavio iniciatyva. Mano, kad tai yra neteisinga. Vadovas negali kreiptis ir į

darbo ginčų komisiją. Mano, kad tai galėtų būti apibrėžta kolektyvinėje sutartyje. Sutinka, kad išėtinė išmoka neturi būti mokama, kai vadovas pats parašo prašymą išeiti iš darbo. Dėl sutrumpinto darbo laiko – būtų gerai, kai yra normali darbo savaitė, o ką daryti, kai yra suminė darbo laiko apskaita (pvz., darželiuose yra įvesta daug kur). Tokiais atvejais žmogui nebus mokama. Siūlo šį klausimą reguliuoti kolektyvinėse sutartyse. Mano, kad ateityje reikėtų daugiau orientuotis į kolektyvines sutartis. Kolektyvai turi tartis su darbdaviais.

Miglė Wantens taip pat paklausė, kaip bus tokiu atveju, kai yra taikoma suminė darbo laiko apskaita.

Vilius Mačiulaitis kalbėjo, jog supranta, kad mamų integracija – jautrus klausimas. Ne taip lengvai yra grįžtama į darbo rinką po vaiko auginimo atostogų. Studentas, kuris yra ką tik baigęs mokslus, yra geresnė kandidatūra darbdaviui nei grįžęs po vaiko auginimo atostogų darbuotojas. Atkreipė dėmesį, kad vadovo atšaukimas neturi nieko bendro su atleidimo pagrindais. Kalbama apie išėtines išmokas. Sutinka, kad vadovą galima bet kada atšaukti. Mano, kad darbo dienos trukmė turi būti trumpinama visiems, neatsižvelgiant į tai, kiek valandų dirbama prieššventinę dieną. Jeigu yra suminė darbo laiko apskaita, turi būti mokama kaip už viršvalandinį darbą.

Dalia Jakutavičė kalbėjo, kad energetikos sektoriuje dirbama pagal suminę darbo laiko apskaitą (kalbama apie tuos, kurie dirba 24 val.) ir visiems yra apmokama. Mano, kad siūlomas DK 112 str. 5 d. pakeitimas yra reikalingas, kadangi už tai nebuvo mokama, kol Valstybinė darbo inspekcija nepateikė išaiškinimo. Nepritarė DK 61 str. pakeitimams. Darbdavys privalo siūlyti lygiavertę darbo vietą, o jeigu šalys nesusitaria, tada taikomas DK 57 str. Atkreipė dėmesį, kad tikslinių atostogų yra ir daugiau, tai ne tik vaiko auginimo atostogos. Mano, kad darbdaviai gali piktnaudžiauti, o darbo ginčai nieko neišspės. Kalbėjo, kad energetikos sektoriuje daug kas sprendžiama šalių susitarimu.

Šarūnas Orlavičius pritarė Dalios Jakutavičės išsakytai nuomonei, kad dėl viršvalandžių apmokėjimo buvo parengtas išaiškinimas ir problemų nekyla. Padarė pastabą, kad išbraukti dirbantys sutrumpintą darbo laiką.

Vilius Mačiulaitis kalbėjo, kad siūloma suvienodinti garantijas visiems darbuotojams (visą darbo laiką, sutrumpintą darbo laiką, ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams). Pateikė pavyzdį, kad medicinos darbuotojams, mokytojams prieššventinę dieną darbo diena netrumpinama, o dirbančiam ne visą darbo dieną trumpinama. Kalbėjo, kad ne visą darbo dieną dirbantis nepatenka į sutrumpinto darbo laiko sąvoką. Mano, kad reikia tikslinti sąvoką. Jeigu žmogus dirba 0,5 etato, jam darbo diena trumpinama, o jeigu dirba mokytoju, gydytoju, netrumpinama. Tai pavadino diskriminacija.

Šarūnas Orlavičius paklausė, ar reikia dar trumpinti, jeigu ir taip yra sutrumpinta darbo diena. Sutinka, kad reikia tikslinti.

Emilis Ruželė kalbėjo, jog pritaria bendrai tam, kas yra siūloma. Dėl mamų – mano, kad problema yra darželiai ir vaikų priežiūra. Pritarė, kad tikslinių atostogų yra daugiau.

Kristina Šermukšnytė-Alešiūnienė informavo, kad Lietuvos pramonininkų konfederacija pritaria siūlomam DK 61 straipsnio 3 dalies pakeitimui ir papildymas 3¹ dalimi. Kalbėjo, kad viskas labai keičiasi, kad žmogus turi teisę atsisakyti to, kas siūloma. Dėl DK 104 str. komentarų neturi. Dėl DK 112 str. kalbėjo, kad šiuo metu viskas vyksta sklandžiai, yra apmokami viršvalandžiai, nebent tai galėtų būti taikoma tam tikroms grupėms.

Dalia Jakutavičė sakė, kad DK 112 str. 5 d. kalbama apie darbo dieną. Kalbėjo, kad labai išplečiama nuostata dėl grįžimo po tikslinių atostogų.

Kęstutis Juknis nepritarė DK 104 str. pakeitimui. Kalbėjo, kad DK 112 str. bus sudėtinga taikyti ten, kur yra suminė darbo laiko apskaita. Mano, kad dėl šito reikėtų tartis kolektyvinėse sutartyse. Nepritarė DK 61 str. pakeitimui, kadangi darbdavys gali tuo pasinaudoti.

Artūras Černiauskas mano, kad DK 112 str. pakeitimas – įdomus pasiūlymas. Kalbama apie tuos, kuriems Vyriausybės nutarimu numatyta sutrumpinta darbo diena. Yra

skirtingai nustatyta. Kai yra nepertraukiama gamyba (taikoma suminė darbo laiko apskaita), tuomet prieššventinė diena netrumpina ir žmogus nukenčia. Mano, kad reikėtų aiškintis dėl mėnesio darbo laiko normos. Kalbėjo, kad DK 61 str. turi būti sudėti saugikliai. Supranta, kad būna atvejų, kai naikinami padaliniai, todėl keistai skamba, kad išsaugoma darbo vieta. Kalbėjo, kad buvo atvejų, kai buvo fiksuojama prastova. Mano, kad dėl DK 61 str. reikėtų diskusijų su vaikus auginančiomis motinomis.

Vita Baliukevičienė pritarė Kęstučio Juknio nuomonei dėl DK 112 str. – tai galima reguliuoti kolektyvinėmis derybomis. Paklausė, kiek kainuotų, jeigu DK 112 str. būtų taikomas ir tiems, kam sutrumpinta darbo laiko norma. Kalbėjo dėl DK 104 str. Kai yra vadovo atšaukimas, vadovaujantis DK mokama vieno mėnesio išeitinė išmoka.

Vilius Mačiulaitis kalbėjo, kad vadovas yra atšaukiamas, kad praktikoje vadovo atleidimas pagal DK nevyksta. Kalbėjo, kad yra trys variantai. Pirmas – vadovas atšaukiamas (išeitinė išmoka mokama); antras – vadovas atleidžiamas už pažeidimus (išeitinė išmoka nemokama); trečias – vadovas pats išeina iš darbo (turi teisę į išeitinę išmoką). Atleidžiant vadovą DK str. dažnai nebūna nurodomi.

Vita Baliukevičienė padarė pastabą, kad gal tai ne DK problema.

Šarūnas Orlavičius kalbėjo, kad taikomi skirtingi institutai – arba DK, arba Akcinių bendrovių įstatymas.

Kristina Šermukšnytė-Alešiūnienė pritarė, kad dėl DK 61 str. reikia diskutuoti, kad būtų naudinga visoms pusėms.

Miglė Wantens apibendrino posėdžio metu išsakytas nuomones. Reikia dar diskusijų, pasiūlymų dėl pakeitimų tobulinimo. Paprašė Lietuvos advokatūros atstovų, kad jie pakoreguotų DK str. pakeitimų pasiūlymus, atsižvelgiant į praėjusio ir šio Darbo santykių komisijos posėdžio metu išsakytas socialinių partnerių pastabas, o tada dar kartą juos peržiūrėti komisijoje ir teikti Trišalei tarybai.

Vilius Mačiulaitis padėkojo komisijos nariams už išsakytus pasiūlymus. Pažadėjo, kad, atsižvelgiant į šiuos pasiūlymus, bus padarytos korekcijos ir klausimas vėl bus pristatytas Darbo santykių komisijai.

Miglė Wantens informavo posėdžio dalyvius, kad dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio datos ir laiko bus tariamasi atskirai.

NUTARTA:

Prašyti Lietuvos advokatūros atstovų, kad jie pakoreguotų DK str. pakeitimų pasiūlymus (DK 38 straipsnio 3 dalies pakeitimas; DK 51 straipsnio 3 dalies pakeitimas; DK 58 straipsnio 3 dalies 6 punkto pakeitimas; DK 61 straipsnio 3 dalies pakeitimas ir papildymas 3¹ dalimi; DK 104 straipsnio 2 dalies punkto papildymas; DK 112 straipsnio 5 dalies pakeitimas ir papildymas), atsižvelgiant į 2022 m. kovo 18 d. ir šio Darbo santykių komisijos posėdžio metu išsakytas socialinių partnerių pastabas, ir svarstyti šį klausimą pakartotinai Darbo santykių komisijoje.

Posėdžio pirmininkė

Miglė Wantens

Posėdžio sekretorė

Svetlana Kalinauskienė